

La rata-pinyada

La rata-pinyada és, segurament, l'animal dels Països Catalans amb més denominacions populars (la majoria d'elles, és cert, simples variants) però, alhora, de valor més ampli o genèric, menys específic, car totes elles designen qualsevol individu de l'ordre dels quípters. Convé recordar que l'ordre és un grup de la classificació sistemàtica de la mateixa categoria; per exemple, que el dels carnívors és, doncs, com si designéssim amb un mateix nom, sense distingir-los, un gat, un lleó, un gos, un xacal, una mostela, un teixó, una geneteta, un ós, etc.

Només el Diccionari Fabra recull ja sis denominacions populars d'aquest animal tan poc estimat i conegut pel poble, car no sembla haver fet mai cap distinció entre les diverses espècies de que tenim representants en el nostre territori: *rata-pinyada*, que és la més usual —la que conté la definició dels diccionaris i a la qual remeten totes les altres—, *rata-penada*, *rat-penat*, *muri-ccc*, *muriac* i *voliac*. El Diccionari Alcover-Moll, és clar, amplia molt més aquesta llista, exactament, segons el nostre recompte, fins a un total de trenta-un noms o formes diferents. La llista de variants de *rata-pinyada* —com *rata-pinyarda*, *rata-pinyat*, *rata-petenera*, *rata-pelat*, etc.— i d'altres sinònims indicada a l'article de la denominació principal és de vint-i-tres, però n'hem trobat encara set més inclosos en l'articulat, que fan, doncs, tal com hem dit, trenta-un en total.

Segons una falsa etimologia popular, *rata-pinyada* (*rata-penada* o *rat-penat*) voldria dir «rata castigada», d'acord amb la fama sinistra

d'aquests animals i de les llegendes que hom els atribueix.

En realitat, *rata-pinyada* ve de «rata-pinnada», és a dir, «rata alada». L'etimologia de *muriac* és també molt clara. Prové de l'antiga forma *mu*, que volia dir «rata», *muriac*, doncs, vol dir «rata cega». Costa poc de veure que és la mateixa etimologia que la de la denominació castellana «murciélagos», metàtesi de «murci-galo». Quant a les formes *voliac* i *volicec* provenen, segons Moll, de *volac* amb la influència de *muriac* i *muriac*.

No sabem quantes espècies de rates-pinyades, que s'agrupen en diverses famílies, hi ha als Països Catalans. La Gran Enciclopèdia Catalana no ho acaba de precisar. La *Geografia física dels Països Catalans* (Ketres, Editora) indica que a les Illes Balears n'hi ha catorze espècies diferents, però no diu res, sens dubte a causa de la manca d'estudis, de les que hom pot trobar al nostre territori continental. Algunes d'aquestes diverses espècies tenen noms catalans (a part dels noms científics llatins): *rata-pinyada de bigois*, r. de ferradura (*grossa*, *petita* i *mijana*), r. orelhuda, r. dels graners, etc. Són, en tots els casos, noms imposats pels naturalistes. Com hem dit, cap dels trenta-un —o més— noms populars no té valor distintiu, encara que es pugui esdevèncer que a tal o tal comarca o regió predominin, alhora, una determinada espècie i una determinada denominació.